

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
e-mail: Josef.Vojvodik@ff.cuni.cz

**Posudek na diplomovou práci Bc. Anny Didory
*Problém identity v románu Pavla Brycze
Patriarchátu dávno zašlá sláva***

Diplomová práce Anny Didory sleduje problém identity v literárním díle, v románu (nebo přesněji povídkové knize) Pavla Brycze *Patriarchátu dávno zašlá sláva*. Nejdříve se autorka zabývá pojetím identity v psychologii, filozofii a sociologii a vychází z odlišných modelů (Zygmunt Baumann, Sigmund Freud, Erich Fromm, Erik H. Erikson ad.). Na tomto místě však nutno zdůraznit, že mezi otázkami identity, které zajímají filozofii, a sociálně-psychologickými koncepty identity jsou velmi podstatné rozdíly (např. identita v sociálně-psychologickém pojetí jako komplexní vlastnost, kterou osoba od určitého věku získává, resp. může získat, ale nemusí), třebaže také pro literární a umělecké modely identity mají filozofické a sociálně-psychologické teorie a interpretace identity svoji relevanci.

V následující kapitole se autorka zabývá narativní identitou, zejména v návaznosti na hermeneutiku vyprávění, jak ji rozvinul Paul Ricœur, kdy samotný proces narace spoluvytváří jak příběh, tak identitu postavy (resp. postav), ale také v návaznosti na úvahy Michaila Bachtina (*Problemy poetiky Dostojevského*). Vzhledem k tématu Bryczova románu a konstelaci jeho hlavních postav – jimž jsou téměř výhradně muži –, jde o problém *mužské identity*, o figuraci mužskosti v literárním díle, zároveň však o problém (mužského) autorství. S tím úzce souvisí otázka narace mužskosti s jejími krizemi, ambivalencemi, násilím, rozpory atd., ale také otázka, jakými strategiemi je mužskost, otcovství (ale také synovství) a model patriarchátu u Brycze literárně konfigurováno. Anna Didora se ovšem soustředí na popis jednotlivých mužských protagonistů románu, pouze v poslední podkapitole třetí části své práce se zabývá na dvou stranách ženskými postavami. Vztahu mužských postav k ženským postavám by bylo třeba věnovat větší pozornost, neboť specifické konfigurace mužskosti se výrazně projevují projekcí a konfrontací s dalšími a jinými – a právě ženskými – aktéry. Nabízí se také otázka, do jaké míry a zejména jakým způsobem dekonstruuje Brycz literární stereotypy mužským hrdinů, ale také, jak inscenuje vztah mužskost–otcovství–synovství. Obraz mužskosti v žánru rodinného románu (rodinné „kroniky“), což je případ Bryczova literárního *Patriarchátu*, je však i z hlediska narace specifickým případem, neboť mužskost je

zde vyprávěna jako genealogický a intergenerační narativ. S tím souvisí i pozice vypravěče, který v případě rodinného románu zaujímá často objektivizující distanci k rodinným vztahům, peripetiím apod. Zároveň je tím však výrazně do popředí posunuta problematika kontinuity a diskontinuity, ale také propojení vyprávěných událostí a sociálně-kulturních (politických atd.) konstelací, situací, jednání atd. Klasickým příkladem žánru takto koncipovaného rodinného románu jsou např. *Buddenbrookovi* Thomase Manna.

Anna Didora zůstává ovšem víceméně u popisů jednotlivých peripetií ze života hrdinů Bryczova románu. Dospívá ke zjištění, že autor vytváří montáž různých identit (osobní, jazyková, genderová, národní, etnická, sociální), jde však – a to je jejich společným rysem – o problematické, narušené, destabilizované identity člověka 20. století s jeho dvěma světovými válkami a totalitními diktaturami. Jde o proces, který je součástí procesu moderny a modernizace samotné. Dynamický proces modernizace byl od konce 19. století provázen „protisměrným“ vývojem: místo dynamiky „životního elánu“ se setkáváme se symptomy únavy, vyčerpání, oslabené soustředěnosti, nervózní roztěkanosti, se ztrátou motivace, s frustrací atd. Na jedné straně byla razantní dynamika moderny uváděna do chodu muži, na druhé straně byla tato dynamika zároveň zdrojem jejich stále větší vyčerpanosti a únavy, což mělo mj. za následek – z perspektivy tradicionalistického obrazu mužské role ve společnosti – postupnou feminizaci mužství. Proces modernizace znamenal z několika důvodů destabilizaci mužské identity, ale také mužského těla.

Hodnocení práce Anny Didory je obtížné. Již proto, že po třech letech, kdy nebyla s vedoucím práce v žádném kontaktu, přišla v prosinci 2017 oznámit její odevzdání. Práci také chybí důkladná jazyková redakce, což je na řadě míst velmi citelné. Na druhé straně bych však kladně hodnotil její snahu zpracovat téma identity v Bryczově románu a vypracovat za tím účelem určitou metodickou bázi. Navrhují, aby práce byla připuštěna k obhajobě, avšak vzhledem k zmíněným citelným nedostatkům může být v nejlepším případě hodnocena „dobře“ (3).